

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

**Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації
керівних кадрів Міністерства доходів і зборів України**

**Методичні рекомендації
щодо порядку виконання та захисту
випускних робіт**

Київ – 2016

Затверджено навчально-методичною радою Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів Міністерства доходів і зборів України.

«Методичні рекомендації щодо порядку виконання та захисту випускних робіт»

/Укладачі:

Сімонова І.П. – перший заступник директора

Мельник Ю.В. – завідувач кафедри «Податкового менеджменту», кандидат технічних наук, старший науковий співробітник

Свешніков С.М. – завідувач кафедри «Державного управління та податкової політики», кандидат технічних наук, старший науковий співробітник

Тищенко С.С. – начальник навчально-методичного відділу

Комп'ютерна верстка: Тищенко С.С.

© Центр перепідготовки
та підвищення кваліфікації
керівних кадрів Міністерства
доходів і зборів України, 2016.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації визначають основні принципи та процедуру виконання та захисту випускних робіт. Дані методичні рекомендації розроблені відповідно і на виконання рішення методичної ради Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів Міністерства доходів і зборів України (надалі Центр).

Методичні рекомендації спрямовані на сприяння оволодінню слухачами позитивною практикою роботи органів державної фіскальної служби, з'ясування наявних проблем і пошук шляхів їх розв'язання, а також обмін досвідом роботи.

Положення методичних рекомендацій є **обов'язковими** до виконання всіма учасниками навчального процесу.

Захист випускних робіт – це одна з основних форм підсумкового контролю рівня та якості знань слухачів, професійно необхідних умінь і навичок. Захист випускних робіт здійснюється на науково-практичній конференції наприкінці навчання. Оцінка за результатом захисту робіт фіксується у свідоцтві про підвищення кваліфікації, яке видається слухачам по закінченню навчання.

Випускна робота пишеться кожним слухачем особисто.

Слухачі очної форми навчання пишуть випускні роботи під час навчання в Центрі.

Слухачі дистанційно-очної форми навчання під час дистанційної сесії готують випускну роботу, оформлюють її згідно даних методичних рекомендацій і привозять на очну сесію навчання у надрукованому вигляді. Під час написання роботи слухач, за необхідності, може консультуватись з своїм куратором теми засобами електронного зв'язку або телефоном.

Упродовж очної сесії навчання кураторами груп (тем) проводяться консультації відповідно до розкладу.

Всі виконані випускні роботи обов'язково проходять допуск до захисту на кафедрах Центру.

Результати захисту визначаються оцінками – «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно».

Випускна робота пишеться кожним слухачем особисто.

Захист випускних робіт проводиться у формі публічного виступу з подальшим обговоренням. Час відведений на виступ **5 – 7 хвилин**.

Упродовж періоду навчання кураторами груп (тем) проводяться консультації відповідно до розкладу.

Випускні роботи слухачів, виконані з порушенням вимог цих рекомендацій, до захисту не допускаються з виставленням таким слухачам оцінки «незадовільно».

2. ПОРЯДОК САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ

Ознайомлення слухачів з запропонованим переліком тем, що винесені на захист, відбувається завчасно на сайті Центру.

Слухачі самостійно до початку занять у Центрі проводять попередню підготовку до написання та захисту запропонованої теми випускної роботи шляхом добору необхідних довідкових та статистичних даних, що можуть знадобитися для розкриття теми.

Особливу увагу слід звернути на сучасні проблеми, які виникають у повсякденній роботі підрозділів своєї ДПІ. За результатом попереднього аналізу таких проблем треба сформулювати висновки і пропозиції щодо їх усунення і забезпечення виконання в подальшому.

При самостійній підготовці треба враховувати також конкретне економічне, соціальне, правове або політичне становище у своєму регіоні, розглядати проблемні питання роботи своєї ДПІ з урахуванням чинних законодавчих актів та керівних документів, якими керується у своїй роботі ДФС України.

Такими законодавчими та керівними документами є Закони України, постанови та рішення Верховної Ради України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази та розпорядження ДФС України, спеціалізовані підручники та навчальні матеріали доступні слухачам при самостійній роботі під час навчання в Центрі.

Слухачам слід пам'ятати, що випускна робота оцінюється за такими ознаками:

- вміння визначити 2 - 3 характерні проблемні питання за своєю темою;
- вміння підтвердити статистичними даними і прикладами практичної роботи свого підрозділу правильність визначення проблеми;
- надання своїх висновків і пропозицій щодо проблемних питань.

Зміст випускної роботи – це не переписування з підручників та нормативних документів відомих положень, а погляд практика на сучасні проблеми фіскальної служби та свої пропозиції щодо їх подолання.

3. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ

Кожен слухач пише випускну роботу і готує виступ по темі. Метою виступу є всебічне розкриття теми на прикладі роботи своїх ДПП, розкриття проблемних питань та обґрунтування пропозицій щодо їх вирішення.

Під час підготовки до виступу слухачам важливо:

- врахувати положення відповідних законодавчих і нормативно-правових актів, наказів, вказівок і рекомендацій Державної фіскальної служби України з питання, яке висвітлюється;

- розкрити систему, механізм роботи органу державної фіскальної служби з цього питання, її засоби, форми і методи, показати не лише результати (не лише те, що зроблено), але й як, яким організаційним, контрольним, виховним шляхом досягнуті результати;

- активно використовувати узагальнені типові порівняльні дані по району, місту, області, які підтверджують типовість прикладів, реальну ефективність вжитих заходів. Не зводити висвітлення практичної діяльності до окремих, поодиноких прикладів без показу того, наскільки типовою є дана практика;

- показати, як вплинула проведена робота на стан виконання планів державної фіскальної служби, визначених завдань щодо надходжень коштів до бюджету, відшкодування заборгованості, на зростання питомої ваги добровільної сплати податків тощо;

- самокритично оцінити практику роботи, показати прорахунки, недоліки, невирішені проблеми (причому, не лише ті, що залежать від органів вищого рівня, але й власні), а головне – їх причини;

- внести практичні пропозиції щодо використання позитивного досвіду, в тому числі і зарубіжного, усунення недоліків та причин, які їх породжують в діяльності органів і підрозділів державної фіскальної служби (причому, причин не лише зовнішнього порядку, але й внутрішніх, які залежать від самого органу, практика якого висвітлюється).

За бажанням слухачів захист виконаної роботи може бути підготовлений у формі презентації із застосуванням мультимедійного проектора та іншого технічного обладнання.

У процесі підготовки до захисту теми слухачі повинні виявити:

- теоретичні знання;
- вміння відбирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до мети захисту;
- вміння розробляти та формулювати висновки і конкретні пропозиції щодо розв'язання наявних проблем;
- вміння визначати і використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у сфері оподаткування, з огляду на тему, що розкривається.

Кожному слухачу може призначатися куратор теми, який надає навчально-методичну допомогу в написанні та підготовці до захисту випускної роботи.

Кураторами тем призначаються викладачі і методисти Центру.

Куратор теми надає консультації та допомогу щодо:

- формування мети, завдань, осмислення проблеми і теми роботи;
- визначення переліку законодавчих і нормативно-правових актів, розпорядчих документів ДФС та інших джерел інформації;
- коригування обсягу випускної роботи. Допуск до захисту від куратора здійснюється не пізніше 3-х днів до захисту.

На період написання випускної роботи та підготовки до захисту теми складається графік консультацій з куратором теми, що допоможе слухачам дотримуватися вимог щодо змісту і правил оформлення роботи, своєчасно усувати недоліки та відхилення.

Остаточний допуск до захисту та рекомендовану оцінку випускної роботи здійснює куратор теми.

4. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ І ЗМІСТУ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Випускна робота виконується державною мовою.

Виконана випускна робота повинна повно і змістовно розкрити тему на характерних прикладах практичної роботи своєї ДПІ, і які можна було б рекомендувати до застосування на практиці при розв'язанні проблемних питань, що розглядаються.

У випускній роботі мають бути чітко виражені: практична спрямованість, логічна послідовність викладу матеріалу, переконливість аргументації, стислість і точність формулювань, конкретність викладу результатів роботи, обґрунтованість особистих висновків та пропозицій.

Обсяг роботи має бути не більше **10 сторінок**. Статистичні та аналітичні матеріали, графіки, діаграми, таблиці, тощо можуть подаватися у додатках. Обсяг додатків не лімітується.

Структурно випускна робота містить:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- список використаної літератури;
- додатки (за потребою).

4.1. ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ

Приклад оформлення ТИТУЛЬНОГО АРКУША подано у Додатку 1.

4.2. ЗМІСТ

Приклад оформлення аркуша ЗМІСТ подано у Додатку 2.

В розділах вказуються їх назви.

Якщо розділи складаються з підрозділів також вказується їх назва.

Наприклад:

Розділ 1. Аналіз стану справ по визначенню професійної придатності в підрозділах ДФС

1.1. Особливості провадження атестації спеціалістів ДФС

1.2.

4.3. ВСТУП

Аркуш ВСТУП оформлюється згідно з Додатком 3.

Перед підзаголовком «Актуальність» може бути коротка, на 1-2 абзаци, вступна частина.

Обов'язковими складовими вступу є:

- **Актуальність теми**

Стисло подається обґрунтування важливості розгляду даної теми для практичної роботи структурних підрозділів ДФС;

- **Мета роботи**

Формулюється основна ціль роботи і окреслюється коло питань, що аналізуються;

- **Завдання роботи**

Виходячи з мети роботи, формулюються 2 - 4 конкретних завдання, що будуть розкриватись в основній частині;

- **Предмет**

Формулюється конкретний розріз практичної роботи конкретних структурних підрозділів ДФС, через який буде розкриватися тема роботи.

4.4. ОСНОВНА ЧАСТИНА

В основній частині викладається результат аналітичної роботи слухачів по темі роботи. Пропозиції повинні бути обґрунтованими, реальними, мати теоретичну і насамперед практичну цінність.

При розкритті теми має бути визначена проблема (або кілька проблем), умови та причини її (їх) виникнення, наведені аргументи на користь того, що проблема вимагає певних дій для її розв'язання, наприклад, з боку влади або керівництва ДФС, чи шляхом певних удосконалень у роботі самої ДФС. При цьому слід запропонувати можливі варіанти вирішення наявних проблем, аргументацію на користь обраного варіанту та довести, що рішення якнайкраще підходить для результативного її розв'язання.

В основній частині слід обов'язково розкрити і позитивний практичний досвід у роботі конкретної ДПП щодо проблеми, яка розглядається з обраної теми.

Обов'язковими елементами основної частини є проміжні висновки по результатам аналітичної роботи слухачів.

4.5. ВИСНОВКИ

Важливим елементом випускної роботи є розділ **ВИСНОВКИ**, який синтезує основні результати дослідження, окреслює запропонований курс дій

щодо розв’язання проблеми. У цій частині підсумовується результат роботи – висвітлюються кінцеві пропозиції, зазначаються практичні кроки, які доцільно зробити для впровадження запропонованих рішень.

4.6. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

При написанні роботи слухач повинен використати законодавчі та нормативні акти, документи і матеріали Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, накази та розпорядження ДФС України, навчальну та сучасну спеціальну літературу з обраної теми.

Зразок оформлення аркушу СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ наданий у Додатку 4.

Після списку літератури ставляться підписи слухачів, що виконали цю випускну роботу та дата.

4.7. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Текстова частина виступу оформлюється за допомогою комп’ютера відповідно до ДСТУ 3008-95.

Друк здійснюється на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210х297 мм) через півтора міжрядкових інтервали (до 30 рядків на сторінці), шрифтом Times New Roman (розмір 14).

Текст необхідно розміщати на аркуші, дотримуючись таких розмірів полів: ліве – 25 мм, верхнє і нижнє – 20 мм; праве – 15 мм. Щільність тексту повинна бути однаковою на всю ширину документу. Заголовки структурних частин роботи (**ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ, ДОДАТКИ**) друкуються по центру до тексту великими літерами. Ілюстрації (схеми, графіки, діаграми тощо) і таблиці розміщені в тексті роботи необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, другою – зміст. На

титульному аркуші номер сторінки не ставлять. Нумерація починається з другої сторінки (зі змісту). Номери сторінок проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Належним чином оформлена випускна робота має бути зброшурована (переплетена) та вложена в окрему папку.

4.8. ДОДАТКИ

Додатки можуть оформлюватися як продовження випускної роботи, розміщуючи їх у порядку посилань в основному тексті. Кожний додаток починається з нової сторінки. Слово «ДОДАТОК» з відповідним номером пишеться зверху посередині сторінки. Нумерація додатків повинна бути наскрізною, арабськими цифрами. Наприклад: «ДОДАТОК 3». Кожний додаток повинен мати змістовний заголовок.

Приклад оформлення ДОДАТКУ подано у Додатку 5.

5. ПРОВЕДЕННЯ ЗАХИСТУ

Захист випускної роботи проводиться на науково-практичній конференції. За результатами захисту слухачам виставляється випускна оцінка, яка вписується у свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Захист приймає кваліфікаційна комісія, до якої входять представники Центру та Департаменту ДФС України.

Перед захистом кожен слухач представляється (П.І.Б., посада та місце роботи) і комісії подається оформлена випускна робота.

Виступ на захисті тем повинен бути вільним, без надмірної прив'язки до тексту. Слід чітко зосередитись на: 1) проблемних питаннях, пов'язаних з обраною темою, які виникають під час роботи; 2) шляхах їх вирішення; 3) найбільш цінних, ефективних засобах, формах та методах роботи.

Для захисту теми кожен слухач самостійно визначає порядок виступу.

Слухачі повинні продемонструвати свою обізнаність, вміння узагальнювати та робити висновки, аргументовано доводити свою думку, відповідати на запитання тощо.

Після захисту теми, слухачам, які виступають, можуть ставитися запитання як викладачами, так і їх колегами-слухачами.

Відповіді на запитання мають бути стислими та конкретними.

Після висвітлення обраної теми до її обговорення запрошуються всі слухачі, які можуть доповнити повідомлення колег власною практикою (чи обґрунтовано заперечити ті з них, які не відповідають актам чинного законодавства, нормам службової етики тощо), діляться набутим досвідом щодо ефективності проведеної роботи. Від активності всіх слухачів в обговоренні також залежить їх оцінювання.

Захист з кожної теми в цілому повинен тривати приблизно **10–12 хв.**

6. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ЗАХИСТУ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Наприкінці навчально-практичної конференції комісія підводить підсумки захисту, дає загальну оцінку виступам слухачів, уточнює окремі, не досить чітко сформульовані положення, висновки, пропозиції відповідно до вимог чинного законодавства, висловлює рекомендації щодо можливості застосування досвіду, розкритого у виступах, у практичній діяльності органів та підрозділів державної фіскальної служби.

Результати захисту визначаються оцінками “відмінно”, “добре”, “задовільно” і “незадовільно” згідно з Додатком 6.

ДОДАТОК 1**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ****ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
КЕРІВНИХ КАДРІВ МІНІСТЕРСТВА ДОХОДІВ І ЗБОРІВ УКРАЇНИ****ВИПУСКНА РОБОТА**

На тему: **«Порядок оформлення результатів документальних перевірок платників податків та їх реалізація»**

За професійною програмою підвищення кваліфікації за напрямом:
«Адміністрування податків з фізичних осіб, єдиного внеску і документальні перевірки»

Слухача групи № ФО (с)-667

Оцінка за результатами захисту

Чухно Олени Вячеславівни

головного державного податкового
ревізора-інспектора
відділу контрольно-перевірочної роботи
управління оподаткування фізичних осіб
Котовської ОДПІ у Одеській області

Дата захисту _____

Допущено до захисту з рекомендованою оцінкою: _____
(оцінка та підпис куратора теми)

Київ - 2016

ДОДАТОК 2

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Аналіз сучасного стану справ з професійного добору кадрів в органах ДФС	4
РОЗДІЛ 2. Аналіз стану справ по визначенню професійної придатності в підрозділах ДФС	6
2.1. Особливості проведення атестації спеціалістів ДФС	7
ВИСНОВКИ	9
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	10
Додаток 1. Анкета визначення рівня професійних якостей	11
Додаток 2. Бланк атестації спеціаліста ДФС	12

ДОДАТОК 3

ВСТУП

В умовах перебудови всіх сторін життя суспільства, розбудови української держави і утвердження її на світовому рівні надзвичайно гостро поставлена проблема професіоналізму в усіх сферах управління.

Однією з центральних задач проблеми підвищення ефективності роботи ДФС є виявлення умов і факторів що обумовлюють високу продуктивність діяльності спеціалістів-податківців.

Актуальність обраної теми полягає в необхідності виявлення особливостей процесів професіоналізації в органах ДФС.

Метою роботи є дослідження процесу професійного становлення спеціаліста фіскальної служби.

Завданнями дослідження є:

- аналіз сучасного стану професійного добору в підрозділи ДФС;
- визначення особистісних компетенцій, що характеризують професійну придатність спеціаліста;
- виявлення проблемних питань з кадрового забезпечення та супроводження кар'єри в органах ДФС.

Предметом дослідження є практична кадрова робота Ірпенської ДПІ в Київській області.

ДОДАТОК 4

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28 черв. 1996р.// Відомості Верховної Ради України, - 1996. - № 30.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010р. № 2755-VI.
3. Закон України від 14 жовтня 2014р. № 1700-VII „Про запобігання корупції”.
4. Постанова КМУ від 1 серпня 2006р. № 1066 „Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади щодо обміну інформацією, необхідною для обчислення і справляння плати за землю”.
5. Наказ ДПС від 19 червня 2012 № 522 “Про затвердження Регламенту опрацювання податкових декларацій з ПДВ, за якими задекларовано від’ємне значення та/або бюджетне відшкодування ПДВ”.
6. Дубич К.В. Кірючок О.Г. Процюк В.К. Основи теорії управління та менеджменту: Навчальний посібник – Київ, 2005 р. – 101с.
7. Осовська Г.В., Коштова І.В.. Основи менеджменту: Навчальний посібник – Київ «Кондор». Міністерство освіти і науки України, 2009р. – 579 с.

Робота виконана

Шевченко Т.Г.

Підпис

«___» _____ 2016 р.

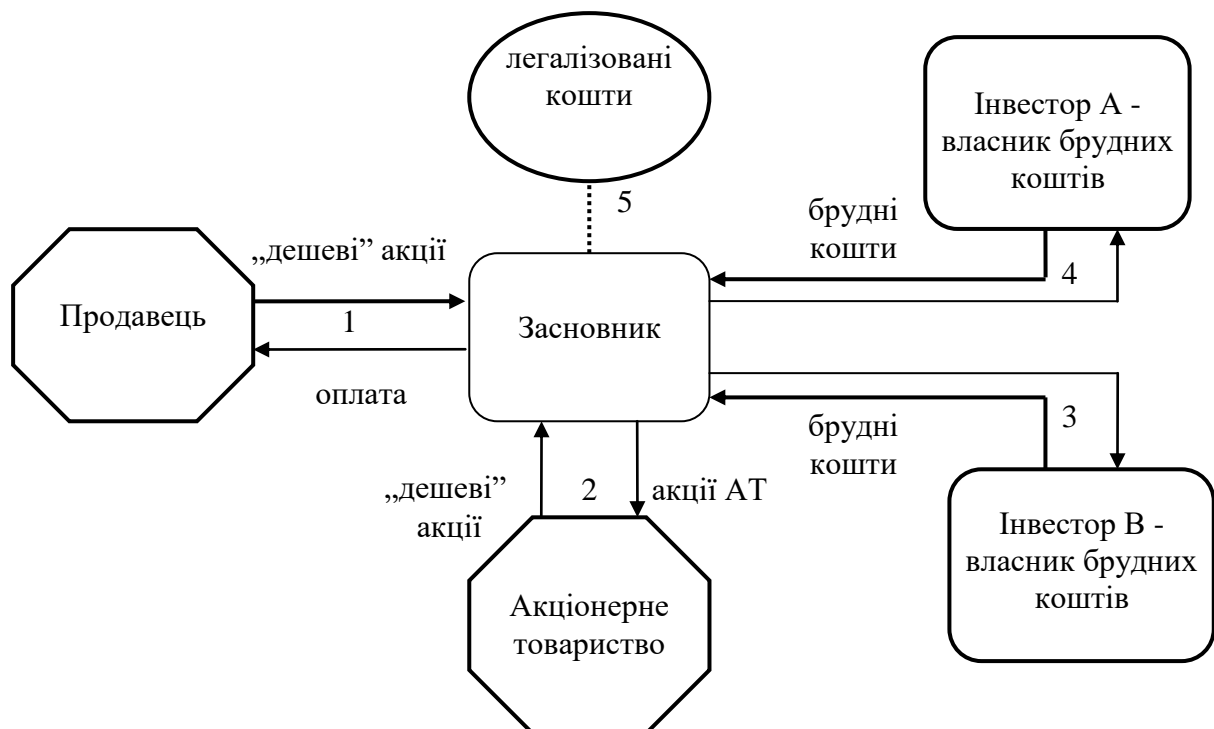
ДОДАТОК 5

Спекулятивні операції при формуванні статутного фонду акціонерного товариства

Легалізація злочинних доходів відбувається шляхом отримання коштів під час заснування акціонерного товариства. Статутний фонд акціонерного товариства формується за рахунок „дешевих” акцій (1, 2). Інвестори А, В (дружні або підконтрольні особи) купують акції акціонерного товариства, статутний фонд якого сформовано “сміттєвими акціями” (3, 4). Дохід засновників набуває легальної форми (5).

Схема може бути частиною більш складної та використовується безпосередньо для надання брудним коштам легального вигляду. Кошти легалізуються за рахунок штучного завищення ціни акцій та випуску акцій заснованого акціонерного товариства за номіналом завищеної вартості.

Схема виявляється під час виїзної перевірки та при аналізі документів, наданих для реєстрації випуску акцій в ДКЦПФР, та аудиторських висновків щодо формування та сплати статутних фондів.

ДОДАТОК 6

Критерії і норми оцінювання

Оцінка «відмінно» ставиться, коли під час захисту обраної теми слухачами:

- повно, всебічно, з глибоким розумінням розкрито тему, визначено мету виступу та його основну ідею;
- продемонстровано глибоке знання відповідних законодавчих і нормативно-правових актів, вміння в них орієнтуватися і застосовувати на практиці; всі висновки та рекомендації чітко базуються та відповідають законодавчій і нормативній базі; знання нових змін в законодавстві, роз'яснень та рекомендацій відповідних установ, органів з обраної теми;
- виявлено високий рівень теоретичних знань із теми, що винесена на захист, вміння творчо застосовувати теорію у практиці, а також вміння аналізувати, прогнозувати певні негативні ситуації в роботі та вирішувати їх;
- розкрито механізм, засоби, форми і методи роботи органу державної фіскальної служби з питання, що висвітлюється, показано якими організаційними, виховними, контрольними та іншими заходами досягнуто позитивні результати;
- надано змістовні та аргументовані висновки з окресленого кола питань;
- висвітлено проблемні питання, проаналізовано умови та причини їх виникнення з огляду на професійну діяльність, наведено аргументи на користь того, що проблема потребує вирішення, запропоновано переконливі і обґрунтовані шляхи та методи її вирішення;
- висвітлено практичний досвід роботи конкретної ДПП відносно проблеми, що розглядається в обраній темі;
- використано допоміжні засоби (таблиці, схеми та ін.);
- продемонстровано високий рівень знань, мислення та культури відповідей (грамотність, логічність, послідовність викладу);
- відповіді на запитання викладачів та колег по обраній темі давались стисло і конкретно, в межах заданого запитання.

Також виступ повинен бути цікавим, змістовним, логічним, обґрунтованим і цілісним; враховується рівень активності слухачів, їх особистий внесок у захист теми, згуртованість і вміння співпрацювати в команді.

Оцінка «добре» ставиться, коли під час захисту обраної теми слухачами:

- розкрито тему, механізм, засоби, форми і методи роботи органу державної фіскальної служби з питання, що висвітлюється, правильно визначено мету виступу та його основну ідею;
- продемонстровано достатнє знання законодавчих і нормативно-правових актів, вміння застосовувати їх на практиці;
- враховано положення відповідних законодавчих і нормативно-правових актів;
- висвітлено проблемні питання, запропоновано шляхи та методи їх вирішення;
- зроблено висновки з окресленого кола питань, надано рекомендації щодо вирішення проблемних питань; висновки та рекомендації базуються та відповідають законодавчій і нормативній базі;
- висвітлено практичний досвід в роботі конкретної ДПП з проблеми, що розглядається в обраній темі;
- продемонстровано достатній рівень знань, мислення, активності, згуртованість і вміння співпрацювати в команді;
- відповіді на запитання викладачів та колег з обраної теми були недостатньо конкретними, змістовними і вичерпними.

Оцінка «задовільно» ставиться, коли під час захисту обраної теми слухачами:

- тему розкрито неповно, відсутні чіткі уявлення про мету виступу та його основну ідею;
- продемонстровано недостатнє знання відповідних законодавчих і нормативно-правових актів, не показано вміння застосовувати їх на практиці; висновки та рекомендації базуються та відповідають законодавчій і нормативній базі, але при цьому не враховані останні зміни;
- висновки з окресленого кола питань є необґрунтованими, не мають теоретичної та практичної цінності;
- не висвітлено проблемні питання та не зазначено причини їх виникнення, запропоновані шляхи та методи їх вирішення, розроблені переважно на підставі літературних джерел без детального вивчення і узагальнення передового досвіду;
- не висвітлено практичний досвід в роботі конкретної ДПП з проблеми, що розглядається в обраній темі;
- продемонстровано не достатній рівень знань, мислення, активності, згуртованості і вміння співпрацювати в команді;
- відповіді на запитання викладачів та колег з обраної теми були не досить конкретними, виходили за межі заданого запитання, містили неточності, давалися невпевнено, за допомогою викладачів.

Оцінка «незадовільно» ставиться, коли під час захисту обраної теми слухачами:

- повністю не розкрита тема;
- показано незнання відповідних законодавчих та нормативно-правових актів;
- виступ має схематичний, уривчастий характер без висвітлення практичної проблематики;
- відповіді на поставлені питання не надаються;
- випускна робота написана з грубими порушеннями вимог даних методичних рекомендацій і відсутній допуск кафедри до захисту.

Результати оцінювання оформляються відомістю захисту випускних робіт, яка підписується членами комісії.